

КІЯН Т. М.

Миколаївський інститут права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін

ПОНЯТТЯ І МОЖЛИВОСТІ СУДОВО- ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

В практиці боротьби зі злочинністю криміналістичні експертизи документів, у тому числі судово-почеркознавчі експертизи, відіграють велику роль, оскільки є ефективним засобом розкриття і розслідування злочинів. Велике значення вони мають при розслідуванні злочинів, зокрема, за фактами розкрадання, підробки документів тощо.

Криміналістичне дослідження документів — це галузь криміналістичної техніки, в якій досліджуються закономірності природи письма, проявлення при цьому деяких властивостей особи, встановлюються способи підробки документів, а також розроблюються засоби і методи пізнання цих закономірностей у цілях розкриття і розслідування злочинів [1, с. 49].

Під документом в широкому значенні розуміється письмовий акт, який слугує доказом чого-небудь. Документи в якості речових доказів можуть бути: об'єктом злочинного посягання (викрадені документи); засобом вчинення злочину (підроблені чеки); засобом приховування злочину (апошіймий лист).

Криміналістичне дослідження письма (судове почеркознавство) — галузь криміналістичної техніки, яка вивчає закономірності письма, процес його дослідження, можливість ідентифікації особи за почерком і вирішення інших задач почеркознавчої експертизи [2, с. 103].

Судове почеркознавство — це галузь комплексних знань, яка вивчає закономірності формування, стійкості та зміни почерку, а також розробляє методи його дослідження для вирішення задач, які мають доказове значення.

Предмет судового почеркознавства — вивчення закономірностей формування, розвитку і функціонування (вияву) почерку, що визначають можливість ідентифікації по ньому особи, її внутрішнього стану, встановлення зовнішньої обстановки й умов виконання, а також інших фактів, що мають значення для розслідування вчиненого злочину і подальшого судового розгляду відповідного кримінального провадження.

Задачі судового почеркознавства: вивчення закономірностей почерку та процесу його експертного дослідження, створення наукових основ судово-почеркознавчої експертизи (загальної теорії і вчень), розробка та удосконалення методів, методик вирішення задач судово-почеркознавчої експертизи [3, с. 9].

Предмет судово-почеркознавчої експертизи — факти, обставини справи, що встановлюються експертами на основі спеціальних знань в галузі почеркознавства.

Об'єктом почеркознавчого дослідження є письмові документи, в яких досліджуються рукописний текст (літери і цифри), підписи; для порівняльного дослідження використовуються зразки почерку і підписи підозрюваних осіб. Зразки почерку і підписи бувають трьох видів: вільні, відносно вільні і експериментальні.

Почерку властиві такі ознаки: індивідуальність і відносна стійкість.

Порівняльне дослідження здійснюється за допомогою порівняння загальних і індивідуальних ознак почерку (підписів) в досліджуваному документі і зразках почерку (підписів) осіб, що перевіряються.

На вирішення судово-почеркознавчої експертизи можуть бути поставлені питання діагностичні, ситуаційні, класифікаційні і ідентифікаційні в залежності від мети дослідження.

Діагностичні питання:

— Чи не виконано рукопис навмисно зміненим почерком?

— Чи не володіє особа, яка виконала рукопис, навиками написання спеціальними шрифтами?

Ситуаційні питання:

— Чи не виконано рукопис в незвичних умовах?

— Чи не знаходилась особа, яка виконала рукопис, в незвичайному стані?

Класифікаційні питання:

— Особою якої статі виконано рукопис?

— До якої групи за віком належить виконавець рукопису?

Ідентифікаційні питання:

— Чи не виконано рукопис певною особою? [4, с. 10].

Висновки експертного дослідження можуть бути категоричні (достовірні) — позитивні і негативні, а також імовірні — позитивні і негативні.

Категоричні висновки звучать так:

— Рукописний текст письма викопаний Петренко П. П.

— Підпис в квитанції виконаний не Петренко П. П., а іншою особою.

Імовірні висновки:

— Цифровий текст платіжної відомості виконаний, імовірно, Терещенко Т. Т.

— Підпис в заяві викопаний, імовірно, не Терещенко Т. Т., а іншою особою.

Піді експерт може дати таку відповідь:

«Встановити особу, яка виконала рукописний текст (підпис), не здалося можливим...». В такому разі слід обов'язково вказати причину — чому експерт не зміг вирішити питання: у зв'язку з простотою почерку (підпису) і малим об'ємом почеркового матеріалу, який міститься в ньому (неї) тощо.

Таким чином, за допомогою почеркознавчої експертизи можна встановити умови виконання рукописного тексту (підписів); стать і приблизний вік виконавця; особу, яка виконала досліджуваний рукописний текст та/або підпис та інше.

Список використаних джерел

1. Криміналістика / Под ред. Д. И. Платонова. – М.: «Издательство ПРИОР», 2000. – 144 с.
2. Шепітько В. Ю. Криміналістика. – Х.: ООО «Одиссей», 2009. – 368 с.
3. Абрамова В. М., Садченко О. О., Свобода Є. Ю. Альбом схем із судово-почеркознавчої експертизи: Навчальний посібник. – К.: Вид. Паливода А. В., 2003. – 120 с.
4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – Стор. 172. – Код акту 6348/1998.

ЧУГАЄВСЬКА А. В.

ДВНЗ «КНЕУ імені Василя Гетьмана»,
старший викладач кафедри кримінального права та процесу

ЩОДО СУТНОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ

В рамках реформування кримінального процесуального законодавства України та його гармонізації з міжнародними стандартами, набуває особливого значення вирішення проблеми кримінально-процесуальної форми.

В науці кримінального процесуального права для визначення зовнішньої форми в якій здійснюється реалізація кримінального судочинства використовується поняття «процесуальна форма».

Кримінально-процесуальна форма завжди була і залишається фундаментальною теоретичною проблемою кримінально-процесуальної доктрини, адже вона є одним з фундаментальних понять кримінально-процесуальної науки. Саме від чіткого визначення процесуальної форми залежить вирішення важливих теоретичних та практичних питань кримінального процесу.

Можливість використання процесуальної форми, традиційно, розглядалась лише щодо діяльності органів держави і лише стосовно вирішення правових спорів і розгляду справ щодо про правопорушення.